

**A rendőrség marosvásárhelyi kapitányságának jelentése Keresztes-Fischer Ferenc
belügyminiszternek a romániai magyar kisebbség helyzetéről
Marosvásárhely, 1942. július 26.¹**

A m. kir. rendőrség marosvásárhelyi kapitánysága.
Szám: 61/8./1942. biz.

Melléklet: 1 drb.

Nagyméltóságú Belügyminiszter Úr!

Tisztelettel jelentem, hogy a romániai magyar kisebbségi menekültek özönlése egyre tart. Ennek oka nemcsak az, hogy a románok letettek eddigi tartózkodó politikájuktól, hogy a magyar fajúakat inkább munkaszolgálatra hívták be, újabban azonban azonban a hadszínterre viszik őket, hanem a menekültek előadása szerint az a körülmény, hogy a magyarokat a román hatóságok valósággal törvénytelenen kívüliekként kezelik, közellátásban nem részesülnek, cipőutalványt stb. nem kapnak, őket állandóan zaklatják, s ezzel kézenfekvőleg az a céljuk, hogy őket kiüldözzék. Különösen áll ez a kisebbségi vezetőkre nézve. Ide vonatkozólag tisztelettel felterjesztem Szathmáry Géza Magyarzsákod (Jacodul) községbeli unitárius lelkésszel felvett jegyzőkönyvet, mely fényt vet azokra a módszerekre, amelyek a kisebbséget összetartó vallás vezetőit vannak hivatva eltávolítani. A német–olasz vegyes tiszti bizottság² munkája – Szathmáry Géza véleménye szerint – nem eredményes; a fiatal olasz tiszt mellé adtak két román nőt, az idős német tiszt pedig mindent kézlegyintéssel enged el maga mellett. Július hó 20-án Újszékelen járt a bizottság, de értesülése szerint másnap már a csendőrségre hívták fel mindazokat, akik panasszal a bizottság elé járultak. A magyarság érdekében hozott rendelkezéseket nem hajtják végre a hatóságok. Így július hó 10-ig vissza kellett volna mindenkinek adnia az elrekvirált terményét, evvel szemben Magyarzsákodon csak Szathmáry Géza közbelépésére, a prefektus rendeletére 12-én és 14-én adták vissza a lisztet és az elrekvirált gabonamennyiség felét, de azt is csak annak, aki aláírt egy deklarációt, amely szerint meg voltak és meg vannak elégedve a román uralommal, egyforma elbánásban részesülnek a többségbeliekkel, jogaik megvannak, iskoláikban és a hivatalokban szabadon használhatják anyanyelvüket.

Elmondta még Szathmáry Géza, hogy Orosz Károlyt, Nagy-Küküllő vármegye magyar népközösségi vezetőjét (irodája Segesvárott, lakása: Senterzsébeten) tudomása szerint menekülése napjaiban, azaz július 23. táján a román hatóságok letartóztatták.

Végül tisztelettel jelentem, hogy ezt a jelentésemet a m. kir. Belügyminiszter Úr Önnagyméltóságának, a Vidéki Főkapitány Úr és a helybeli Főispán Úr Öméltóságainak egyidejűleg tisztelettel felterjesztem.

Marosvásárhely, 1942. évi július hó 26-án.

---

¹ Köszönöm Sárándi Tamásnak, hogy rendelkezésemre bocsátotta a dokumentum fotóit.

² Nem derül ki, hogy a brassói német–olasz állandó tiszti bizottságról vagy az ún. Hencke–Roggeri különbizottságról van-e szó.

A vezető helyett:

[olvashatatlan aláírás]

m. kir rendőrkapitány

Jelzet: Magyar Országos Levéltár, Belügyminisztérium, Rezervált iratok, K 149, 1942. 6. tétel, 131. doboz, 1942-6-17.390. sz. Gépelt tisztázat.

Melléklet

A m. kir. rendőrség marosvásárhelyi kapitánysága.

Jegyzőkönyv

Készült Marosvásárhelyt, 1942. évi július hó 26-án a m. kir. rendőrség marosvásárhelyi kapitányságán Szathmáry Géza magyarzsákodi unitárius lelkész menekülése tárgyában.

A helybeli K. kirendeltség által átkísért Szathmáry Géza tordai, 1907. VIII. 11-i szül., nős, unit. lelkész (+ Sz. Kálmán, Szabó Julianna:), volt magyarzsákodi (Jacodul) lakos, román honos előadja:

F. hó 26-án déltájban Magyarzsákodnál átléptem a román–magyar határt, és a székelyvéckei magyar határvadász őrsön önként jelentkeztem. Menekülésemnek előzményét az alábbiakban adom elő:

A román hatóságok a magyar lakosságot állandóan zaklatták. Június közepén, 15–18-a táján tartották a rekvirálásokat, a magyarok mindegyikétől elvittek minden élelmet, illetve gabonát. Csak szemetes, harmadosztályú búzát hagytak meg, 5 kg-ot fejenként, de ez olyan szemetes volt, hogy 3 kg volt belőle a búza. Ekkor üldözték ki a katolikus papot a községből, Ráduly Istvánt, aki átjött Magyarországra. A község színmagyar lakosságú, kb. 900 lelket számlált, de annyira megfogyott számuk az üldözések miatt, hogy ma már csak kb. 40–50 férfi van a faluban, kiknek fele munkaképtelen. Tudomásom szerint csak Monornál a vasútépítésnél kb. 130 magyarzsákodi férfi dolgozik. Mikor a faluba kerültem, 200 férfi és 70 legény vett úrvacsorát, most Pünkösdkor 1942-ben mindössze 25 férfi és egy legény.

F. évi július 20-án Magyarzsákod jegyzője, egy Szeben megyei színromán egyén arra figyelmeztetett, hogy ne menjek sehová, mert 21-én érkezik a községbe az olasz–német bizottság. Újszékelen és Alsóboldogfalván július 20-án valóban járt is a bizottság, 19-én pedig Segesváron, s ez a községbelieknek tudomására jutott a szomszéd falvak útján s figyelmeztették a községünkbelleket, hogy ne menjenek ki a határba messze dolgozni, mert mindenkit megkérdeznek panaszaira vonatkozólag. Többen felkerestek ebben az ügyben és kérdezték, hogy igaz-e ez a hír, én a kapott hivatalos értesülést közöltem velük. Bár a bizottság a kérdéses napon nem jelent meg, csütörtökön, vagyis 23-án magához hívatott Penciu csendőrőrmester és közölte velem, hogy három feljelentés érkezett hozzá ellenem. Az egyik feljelentőt, Dumitrásné nevű besúgót meg is nevezte. Közölte velem, hogy a vádak olyanok, melyek egyikéért 10 évi, a másik kettőért 20–20 évi kényszermunka jár, s jogaimnak és vagyonomnak teljes elvesztése, illetve elkobzása. Szerinte a vádak a következők: az ország ellen lázítottam, másodszer az ország megcsonkítását kívántam és egy napig az ország gazdasági munkarendjét megállítottam. Hiába hozna fel a helyi hatóság, jegyző, bíró és ömaga mentésemre bármit, el vagyok veszve, mert a bíróság menthetetlenül el fog ítélni, s

nem lévén összbüntetés, 50 évet fogok kapni. Közölte, hogy a jegyzőkönyveket most is felvehetné és a letartóztatásomat elvégezhetné, de azt a jegyző jelenlétében akarja megtenni másnap reggel 9 óráig, a jegyző hazaérkeztéig szabad vagyok, gondoljam meg, hogy mit csinállok.

Tudtam, hogy milyen sors vár reám, ismerve például az elzárt unitárius papok helyzetét, hogy ehhez a vádhoz képest csekélységekért kerültek börtönbe, mint például az újszékeli unitárius pap, Máthé Sándor, ki 2 évi büntetést kapott folyó év pünkösdjé előtt, abból kifolyólag, hogy teológiai vizsgára készülvén, Ravasz László dr. püspök úrnak egyik prédikációs kötetét házkutatás alkalmával nála megtalálták, amely könyvre kimondották, hogy a román nemzetet gyalázza. Mezei munkára vitték, kőművesek mellett dolgoztatták, utcát separtettek vele, vagyis közönséges rabként kezelték, napjában egyszer kapott enni és kétszer vizet.

Ez évben háromszor tartott nálam Penciu csendőrőrmester az éjjeli órákban házkutatást, de nem indokolta eljárását. Tudtam, hogy keresik az alkalmat, ellenem miként járhatnának el, vagy legalábbis miként üldözhetnének ki.

Az utóbbi időben, az említett rekvirálások ideje óta napirenden van, hogy a hatósági egyének rekvirálás ürügye alatt bemennek a magyarok lakásaiba kutatni és a majorságot is elviszik, ha nem tudják megfogni, agyonütik és úgy viszik el.

Egyebet jelenleg nem tudok előadni, hiszen olyan lelkiállapotban vagyok, hogy nem is tudom gondolataimat összeszedni.

A jegyzőkönyvet ezzel lezártam és felolvasás után hh. aláírtuk.

Kmft.

[olvashatatlan aláírás]
m. kir. r. s. fogalmazó

Szathmári Géza
unitárius lelkész

Jelzet: Magyar Országos Levéltár, Belügyminisztérium, Rezervált iratok (K 149), 1942. 6. tétel, 1942-6-17390. sz., 131. doboz, 594–597. o. Gépelt tisztázat.